

Barbora Půtová

Místa setkávání ve světě umění: fenomén výtvarného sympozia na příkladu Mikulova

Úvod

Ve světě umění představují podnětný a podstatný prvek různé formy setkávání a sdružování umělců a tvůrců. Otevírají platformu pro komunikaci, výměnu a sdílení poznatků, zkušeností a dovedností, inspiraci a vzájemné ovlivňování, ale i rozšíření zorného pole umělecké produkce – nové tendence, přístupy a techniky.¹ Podmínky pro setkávání umělců se v průběhu dějin proměňují. Vycházejí z prostředí cechů, akademií umění, dílen a salonů a postupují až k uměleckým sdružením a uskupením, sympoziím, workshopům, festivalům a k dalším krátkodobým exhibicím v umění, v nichž je individualita umělce transformována do role týmového hráče, založena na vzájemných

Baccio Bandinelli, *Kreslířská akademie*, 16. století, olej na dřevěné desce. © Wellcome Collection 45154i.

¹ LIVINGSTON, Paisley – ARCHER, Carol: Artistic Collaboration and the Completion of Works of Art, *British Journal of Aesthetics*, roč. 50 (2010), s. 439–455; RICHARDSON, Lizzie: Sharing Knowledge. Performing Co-Production in Collaborative Artistic Work, *Environment and Planning A. Economy and Space*, roč. 48 (2016), č. 11, s. 2256–2271; JUHOLA, Katja – MOLDOVAN, Smaranda-Sabina: International Art Symposia. Educational Places and Power Relations, *Research in Arts and Education*, roč. 2 (2020), s. 23–46.

vztazích mezi tvůrci a zapojení do kooperativní sítě.² Umění je v tomto vymezení považováno za kolektivní aktivitu a umělec za produkt sociálních procesů (institucionální a diskurzivní formace).³ I když si autoři mohou zakládat na vlastní autonomii a výjimečnosti díla, nepůsobí ve tvůrčím vakuu, konfrontují své umělecké polohy a východiska a sledují vývoj a aktuální tendence výtvarného umění. Místa setkávání umožňují a podporují spolupráci a dialog, interpersonální kontakty a interakce tváří tvář. Lze je připodobnit nádobě nebo plátnu, které pokrývá a obsahuje kreativní vrstvy, nové podněty a zdroje, otevřenost a reflexivitu.⁴

Gustave Doré, *Salon*, 1868, lept. © LMU München.

Výtvarné sympozium

Výtvarné sympozium představuje setkání umělců ve stanoveném časovém úseku, v místě a výtvarné disciplíně. Během tohoto setkání probíhá tvůrčí aktivita, vzájemná interakce, výměna názorů a sdílení nebo řešení nastolené problematiky, tématu anebo otázky.⁵ Označení sympozium vychází z řeckého slova *symposion*, v překladu hostina nebo pítka,

² PEVSNER, Nikolaus: *Academies of Art. Past and Present*, Cambridge 1940; AMIN, Ash – COHENDET, Patrick: *Architectures of Knowledge. Firms, Capabilities, and Communities*, Oxford 2004; LEMAIRE, Gérard-Georges: *Histoire du salon de peinture*, Langres 2004; JÓZEFOWSKI, Eugeniusz: *Creative Workshop as a Form of Contemporary Art and a Space for Subjective Development, Practice and Theory in Systems of Education*, roč. 10 (2015), s. 57–67; GRAHAM, Helen – HILL, Katie – HOLLAND, Tessa – POOL, Steve: *When the Workshop is Working. The Role of Artists in Collaborative Research with Young People and Communities*, *Qualitative Research Journal*, roč. 15 (2015), s. 404–415.

³ BECKER, Howard S.: *Art Worlds*, Los Angeles 1984; ZOLBERG, Vera L.: *Constructing a Sociology of the Arts*, Cambridge 1990.

⁴ BAIN, Alison: *Constructing an Artistic Identity, Work, Employment & Society*, roč. 19 (2005), s. 25–46; SCOTT, Allen J.: *Cultural Economy and the Creative Field of the City*, *Geografiska Annaler. Series B: Human Geography*, roč. 92 (2010), s. 115–130; SJÖHOLM, Jenny: *The Art Studio as Archive. Tracing the Geography of Artistic Potentiality, Progress and Production*, *Cultural Geographies*, roč. 21 (2014), s. 505–514.

⁵ FÍŠER, Marcel: *Výtvarná symposia v šedesátých letech*, Praha 2011 (disertační práce).

Jakob Asmus Carstens, *Platónova hostina*, 1793, kresba, akvarel. © Winterberg-Kunst.

a odkazuje na družnou debatu, zábavu a dialog.⁶ Sympozium doprovází rovnocennost v názorech, zkušenostech i postupech. Metaforicky se zasednutí u kulatého stolu k dialogu projevuje mezi tvůrci, mnohdy umělci různých generací, a vstupuje i do umělecké tvorby, její variability, způsobu práce a uvažování i interpretaci umění. Výsledkem účasti na sympoziu je vytvoření konkrétního díla nebo skupiny děl, jež slouží jako základní odlišení od jiných forem kratšího trvání, k nimž patří zejména workshop.

Pospolitý charakter výtvarného sympozia a práce v kolektivu umělců vstupují do opozice vůči osamělé ateliérové tvorbě. Kolektiv a přítomnost umělců může obohacovat a podněcovat, zároveň může působit nepříznivě. Konfrontace s ostatními účastníky může zasahovat do intimního a utajeného aktu tvorby, vyvolávat projevy nesouhlasu, animozity, nebo dokonce sporu. Oddělení od prostředí vlastního ateliéru může ústít v diskomfort, absenci užívaných výtvarných pomůcek a nástrojů nebo v subjektivní naladění a pocit pohody z konkrétního prostoru a místa. Rovněž přítomnost dalších lidí, jako jsou zahraniční hosté, organizátoři nebo návštěvníci, se podílí na rozptýlení koncentrace. Práce

⁶ LISSARRAGUE, Francois: The Aesthetics of the Greek Banquet. Images of Wine and Ritual, Princeton 1990; PLATÓN: Symposion, Praha 2005.

Mezinárodní sympozium keramiky v Bechyni bylo založeno roku 1966.
© Galerie Kvalitář.

mimo vlastní ateliér, mimo důvěrně známé prostředí, však v mnoha případech nabízí mimořádné, i dokonce lepší podmínky pro tvorbu, pomoc asistentů, dostupnost kvalitního materiálu a inspiraci nevšedním a novým prostředím.

Kvality daného místa konání sympozia rovněž vytváří silný stimul pro umělcovu práci. Genius loci a dialog s místem znamenají inspirující potenciál, na něhož tvůrčí osobnosti reagují svébytným způsobem. V dílech usilují o vystižení jedinečné atmosféry místa, města nebo krajiny, utvářené řadou momentů – přírodní lokalitou, ročním obdobím nebo i aktuálním fyzickým stavem a psychickým vyladěním člověka. Sympozium charakterizuje *„vyjádření přítomného okamžiku, v němž zúčastnění prožívají sebe, své okolí, tedy síť vztahů, v níž buď uvízli, nebo do ní dobrovolně vstupili“*.⁷ Místo ovlivňuje neje-

nom umělce a jeho výtvarné aktivity. Společenství umělců může zasahovat do běžného života obyvatel města během pořádání sympozia i po jeho skončení, neboť ovlivňuje návštěvnost a profiluje brand destinace. Motivuje k opakované návštěvě účastníky i návštěvníky sympozia. Genius loci *„je důvodem, který neumíme pojmenovat, ale kvůli kterému se vracíme“*.⁸ V mnoha případech představují sympozia součást regionální politiky cestovního ruchu a mnohdy doplňují jiné kulturní události, nejčastěji hudební nebo divadelní představení.

Další základní atribut sympozií se vztahuje k časovému úseku. Jeho účastník musí dožít vymezené časové rozmezí, v němž je stanoveno dílo dokončit. Doba trvání sympozia figuruje jako závazek, který může vystupovat motivačně, a naopak i zátěžově a v důsledku ovlivnit kvalitu uměleckého díla. Umělci ve vlastních ateliérech mohou na díle pracovat několik měsíců i let, libovolně dlouho, a dokonce jej nikdy nedokončit. S finalizací díla na sympoziu souvisí jeho nutnost bezprostřední prezentace a vystavení na vernisáži, kritického zhodnocení a také začlenění do stálé sbírky nebo expozice. Realizace díla je proto uměleckou výzvou vyžadující přímé přenesení tvůrčí myšlenky. Umělec může začít experimentovat, nasbírat nové zkušenosti a dovednosti, které uplatní v následující tvorbě a profilaci. Neopomenutelný význam o to více získávají mimopracovní setkávání, zapojení do diskusí a debat. Pro některé autory je účast na sympoziu podstatným mezníkem a příležitostí v kariéře, dalším profesním růstu a směřování.

⁷ HOROVÁ, Anděla: Hledání přítomnosti, Ateliér, roč. 3 (1990), č. 23, s. 12.

⁸ CÍLEK, Václav: Makom. Kniha míst, Praha 2004, s. 10.

Mezinárodní sochařské sympozium v Hořicích je pokládáno za oficiálně první na našem území. © Wikimedia Commons.

Vznik a pořádání symposií doprovází kontext a trendy poválečného vývoje. K umělecké aktivitě se již nepřistupuje jako k výlučně individuálnímu výkonu probíhajícímu v uzavřeném ateliéru. Četnost symposií narůstá v šedesátých a následně pak v devadesátých letech. Jejich organizace na území tehdejšího Československa vypovídá o poptávce po mezinárodních kontaktech a impulsech.⁹ V období socialismu se pořádaly například Mezinárodní sympozium keramiky v Bechyni¹⁰ a Mezinárodní sochařské sympozium v Hořicích¹¹ nebo na Přední Kopanině¹². Po politickém převratu v roce 1989 se objevuje Žulové sympozium v Milevsku¹³, Mezinárodní interdisciplinární sympozium Hermit v Plasích¹⁴, Mezinárodní sympozium malířů a grafiků v Krušných horách¹⁵ nebo Mikulovské výtvarné sympozium "dílňa".

Mikulovské výtvarné sympozium "dílňa"

Mikulovské výtvarné sympozium "dílňa" získalo přední pozici mezi kulturními událostmi devadesátých let zastoupením předních osobností českého výtvarného umění. Původně byla první "dílňa" pořádána v roce 1994 zamýšlena jako sochařské sympozium.

⁹ FIŠER, Marcel: Výtvarná symposia 60. let, Ateliér, roč. 20 (2007), č. 4, s. 2.

¹⁰ ROLLOVÁ, Veronika (ed.): Kontakt. Mezinárodní sympozium keramiky Bechyně 1966–2018 / Contact. International Symposium of Ceramics 1966–2018, Bechyně 2019.

¹¹ SŮVA, Josef: 1. Mezinárodní sochařské sympozium '66. Hořice v Podkr. Československo, Hradec Králové – Praha 1966.

¹² PETRASOVÁ, Tatána – LORENZOVÁ, Helena (ed.): Dějiny českého výtvarného umění. Svazek: 6, část: 1, Praha 2007.

¹³ LINDAUROVÁ, Lenka – PROCHÁZKOVÁ, Bára (ed.): Mezera. Mladé umění v Česku 1990–2014, Praha 2014.

¹⁴ VÁCLAVOVÁ, Denisa – ŽIŽKA, Tomáš a kol.: Site specific, Praha 2008.

¹⁵ TICHÝ, Jiří: Mezinárodní sympozium malířů a grafiků v Krušných horách 96, Ateliér, roč. 9 (1996), č. 11, s. 13.

Po politickém převratu byl v roce 1992 zorganizován první ročník Žulového sympozia v Milevsku. © Turismato.

„Příznačná je volba sochy jako formy vyjádření, což svědčí o obnovení základního sochařského principu (...) Návrat k soše je výrazem touhy po trvalejší existenci, touhy po čistotě a harmonii.“¹⁶ Postupně se však prosazují další média a oblasti výtvarného umění. O založení sympozia se zasloužil umělec Nikos Armutidis (narozen 1953), který v roli kurátora prvního ročníku pozval přátele z okruhu skupiny Tvrdohlavých – sochaře Stefana Milkova (narozen 1955) a Zdeňka Lhotského (narozen 1956). Dále pak fotografa Jindřicha Štreita (1946) a malíře Libora Lípu (narozen 1963), spoluzakladatele sympozia a iniciátora pozdějších ročníků. Jako host sympozia byl osloven německý sochař Karl-Heinz Bethmann (narozen 1952).¹⁷

Trvání Mikulovského výtvarného sympozia se ustálilo na čtyři týdny v měsících červenci a srpnu. Armutidis nezvolil místo konání náhodně. S Mikulovem jej spojovaly pracovní zakázky, především bronzová plastika *Nymfy* (1993) na budově bývalé spořitelny. Volbu Mikulova určila i poloha města, jeho historie a vzhled. Architektura i okolní vápencové svahy Pálavy vyvolávají dojem italského Toskánska. *„Jeho krásná a vzácná příroda, vábivá silueta s mohutnou dominantou zámku na úpatí pálavských vrchů, atmosféra dávné historie a vzácných stavebních památek. (...) Kosmopolitní, živé město, s německým, českým, židovským živlem žijící dlouhá léta v plodné a tvůrčí symbióze“.*¹⁸ Mikulov představuje jihomoravské příhraniční město, které bylo v první polovině 20. století osídleno převážně německým obyvatelstvem. Po druhé světové válce zaznamenalo odsun německého obyvatelstva a reemigraci nového obyvatelstva doprovázené zásadní společensko-politickou proměnou.¹⁹ Po několik staletí byl Mikulov sídlem šlechtických rodů Liechtensteinů a Dietrichsteinů, jejichž zásluhou byla městu vtisknuta barokní tvářnost.²⁰ V neposlední řadě byl Mikulov v průběhu 16. až 19. století politickým, kulturním a duchovním centrem moravských Židů a v 18. století nejpočetnější židovskou komunitou na Moravě.²¹ Účastníci sympozia do své práce zapojují historické i vizuální prvky města. *„Není to pro ‚sympoziatního umělce‘ úplně jednoduché, neboť jeho dílo, i kdyby mířilo*

¹⁶ LYSKOVÁ, Eliška (ed.): Mikulovské výtvarné sympozium I: Dílna '94, Mikulov 1994.

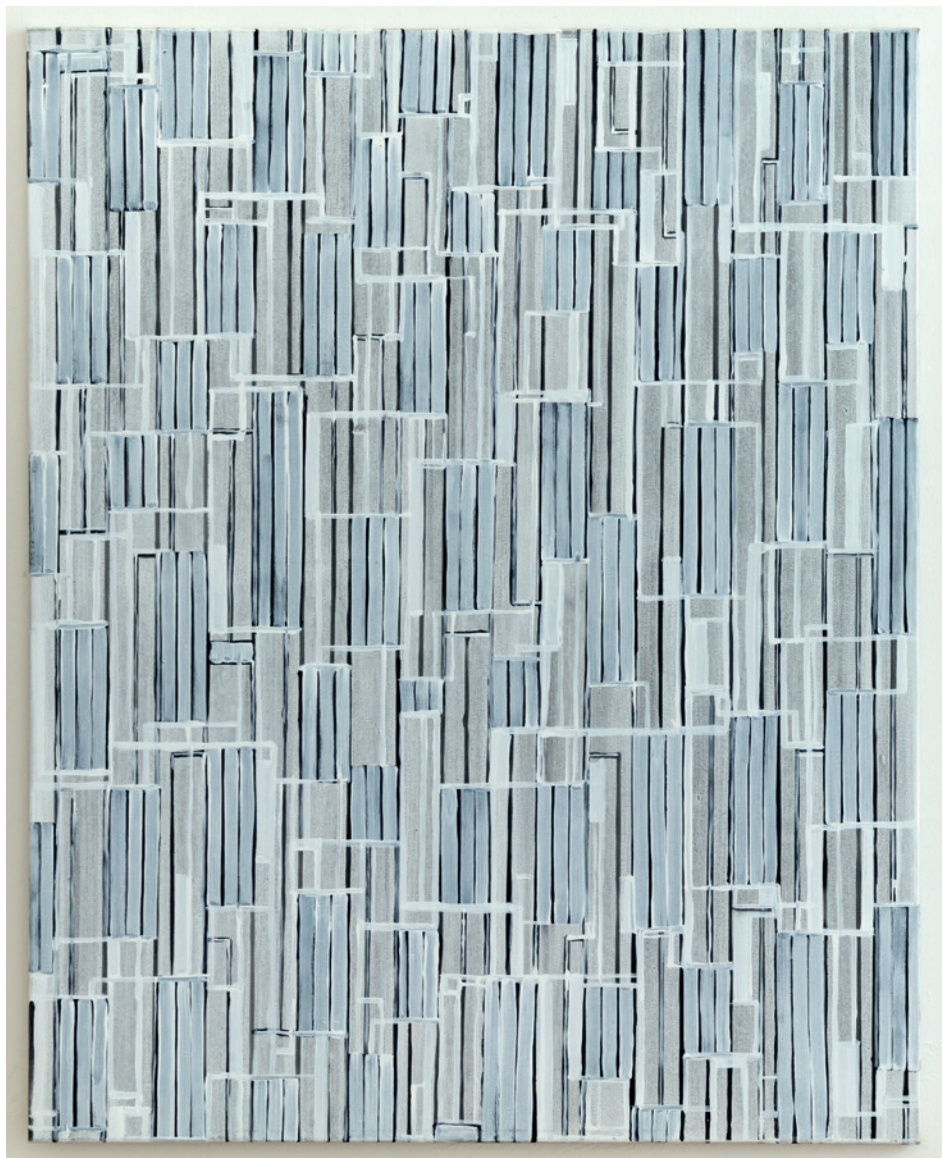
¹⁷ NOVÁČKOVÁ, Zuzana: Mikulovské výtvarné sympozium, Praha 2010 (bakalářská práce).

¹⁸ LYSKOVÁ, c. d.

¹⁹ SVOBODA, Miroslav (ed.): Mikulov, Praha 2013.

²⁰ JUŘÍK, Pavel: Moravská dominia Liechtensteinů a Dietrichsteinů, Praha 2009.

²¹ NEZHODOVÁ, Soňa: Židovský Mikulov, Brno 2006.

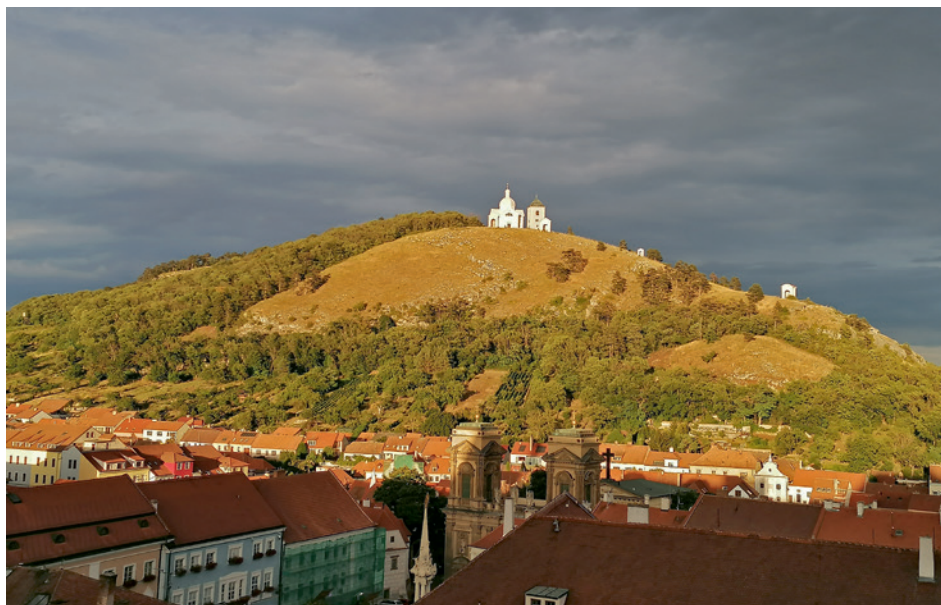

O založení Mikulovského výtvarného sympozia "dílna" se v roce 1994 zasloužil umělec Nikos Armutidis – *Obrázek 1*, 2003, akryl na plátně. © Město Mikulov, inv. č. 0000000290.

*jinam, musí mít zároveň něco z té zvláštní architektury i atmosféry města, které víc než jiné si dokáže vynutit pozornost a potrpí si na svého genia loci. A každý si uvědomuje, že je zde součástí nejenom celku, ale také něčeho, co jej přesahuje“.*²²

Každoročně se sympozia účastní několik českých i zahraničních umělců, zpravidla šest až devět, kteří si prostory Mikulovského zámku (Regionální muzeum v Mikulově)

²² OLIČ, Jiří: Akce, událost, slavnost / Undertaking, Event, Celebration, in: Mikulovské výtvarné sympozium X: Dílna '03 (ed. Petr Nikl), Mikulov 2003, nestránkováno.

Účastníci sympozia do své práce zapojují historické i vizuální prvky města Mikulova. © Barbora Půtová.

Tomáš Čísařovský uspořádal v roce 2001 v Mikulově výhradně malířské sympozium. Zde vytvořil například olej na plátně *Od soumraku do úsvitu*. © Město Mikulov, inv. č. 0000000226.

Účastníci sympozia si prostory mikulovského zámku zařizují jako vlastní ateliéry – Jaroslav Róna ve svém ateliéru na třicátém ročníku sympozia v roce 2023. © Město Mikulov.

zařizují jako vlastní ateliéry. Na zámku dochází k pracovnímu setkání tvůrců, předávání zkušeností a tvorbě uměleckých děl. Vzájemně debatují o aktuálních otázkách a tématech, realizují inspirační podněty, získávají a vyměňují si své zkušenosti a poznatky. V minulosti skladbu účastníků stanovoval kurátor sympozia, zpravidla historik umění, galerista nebo umělec, jehož navrhl kurátor předcházejícího ročníku. V současnosti sestavu navrhuje a schvalují členové Poradního sboru sympozia. Jeho výběr zajišťuje kontinuitu mezi jednotlivými ročníky sympozií i obměnu zvaných autorů. K výrazným kurátorům patřil v roce 2001 Tomáš Císařovský (narozen 1962), který uspořádal výhradně malířské sympozium. Ten „*přijížděl do Mikulova s přesvědčením, že „zámecké ateliéry“ – prostory pro jednotlivé autory v mikulovském zámku – jsou určeny světlu, barvě a malířům*“.²³ Tradiční disciplíny ve prospěch fotografie a konceptuální tvorby omezil Antonín Kratochvíl, kurátor čtrnáctého ročníku v roce 2007.²⁴ Někteří kurátoři zvolili tematické zastřešení sympozií, například Milena Dopitová (vůně, 2010)²⁵, Kateřina Vincourová (místo – bod, 2017)²⁶ nebo Jiří Černický (ženy v příběhu dějin umění, 2021)²⁷. Ve jménu návratu české výtvarné scény v klasických oborech postupovali kurátoři Stanislav Diviš (2014)²⁸ a nakonec na posledním ročníku Jaroslav Róna (2023)²⁹.

²³ HORÁČEK, Radek: "Dílna" '01 – Jak Tomáš uvěřil Slunci, in: Mikulovské výtvarné sympozium VIII: Dílna '01 (ed. Jitka Kapičáková-Havlíková), Mikulov 2001, nestránkováno.

²⁴ KAPIČÁKOVÁ-HAVLÍKOVÁ, Jitka a kol. (ed.): Mikulovské výtvarné sympozium XIV: Dílna '07, Mikulov 2007.

²⁵ DOPITOVÁ, Milena (ed.): Mikulovské výtvarné sympozium XVII: Dílna '10, Mikulov 2010.

²⁶ VINCOUROVÁ, Kateřina – KUJELOVÁ, Denisa (ed.): 24. mikulovské výtvarné sympozium "dílna" 2017. Cesta může být širší než delší, Mikulov 2017.

²⁷ PACHMANOVÁ, Martina – VRBKA, Adam (ed.): 28. mikulovské výtvarné sympozium "dílna" 2021. Dioptrie Medúsy, Mikulov 2021.

²⁸ DIVIŠ, Stanislav – ČECH, Ondřej (ed.): 21. mikulovské výtvarné sympozium "dílna" 2014. Blízká setkání, Mikulov 2014.

²⁹ PŮTOVÁ, Barbora (ed.): 30. mikulovské výtvarné sympozium "dílna" 2023. Byli jsme tady!, Mikulov 2023.

Antonín Kratochvíl, kurátor čtrnáctého ročníku sympozia v roce 2007, omezi tradiční disciplíny ve prospěch fotografie a konceptuální tvorby. Během sympozia vytvořil cyklus černobílých fotografií *The GANG*. © Město Mikulov, inv. č. 000000009261.

Na Mikulovské sympozium jsou umělci zapojováni a zváni spontánně a náhodně. Oslovování jsou také autoři z okruhu přátel kurátora, kolegové z výtvarných uskupení (nejvýraznější je okruh Tvrdohlavých postupující celou historií sympozia) a škol nebo lokální tvůrci. Kurátor zaštiťuje i závěrečnou prezentaci vzniklých uměleckých prací na výstavě na mikulovském zámku v kooperaci s teoretikem ročníku, jenž se zároveň podílí na přípravě ročníkového katalogu se zhodnocením proběhlého sympozia a děl vystavujících umělců. Postupně se zrodil požadavek funkce technického asistenta, jímž je student některé z vysokých výtvarných škol v České republice, nejčastěji Akademie výtvarného umění v Praze. Účastníci sympozia *„jsou v dostačující míře zajištění materiálem, po stránce idejí a námětů mají naprostou volnost. (...) základní obrys těchto akcí, které (...) nabývají charakteru událostí, neboť nesou pečeť nevšednosti a mimořádnosti, umožňují setkávat se a diskutovat, a v tomto duchu je můžeme chápat lokálně jako místa naprosto vyhovující myšlen-*

*ce přátelství, ale také jako místa ceremoniální a rituální, místa pro slavnost. Neboť: co sympozium, to slavnost. Tedy událost a slavnost a jaksí navíc fakt, že vytvořená díla dávají základ sbírky současného umění, což je spíše praktický důsledek těchto sympozií“.*³⁰

Od počátku konání sympozia začala vznikat sbírka uměleckých děl. Podmínkou účasti na sympoziu je zanechání vytvořeného díla na místě setkání, které zůstává v majetku města Mikulov. Od roku 1994 se nashromáždila jedinečná sbírka. Původní zaměření sympozia vedlo k instalaci plastik do exteriéru zámecké zahrady, za všechny uvedme dřevěnou sošku *Ladova tajná zbraň* (1995) od Stefana Milkova³¹. Vznik děl v jiných médiích a vzrůstající počet prací vyústil v prezentaci souboru na výstavě *Mikulovská sympozia* v Síni pod Plečnikovým schodištěm v Rajské zahradě Pražského hradu na podzim v roce 1997³² a později

³⁰ NIKL, Petr (ed.): Mikulovské výtvarné sympozium X: Dílna '03, Mikulov 2003.

³¹ LÍPA, Libor (ed.): Mikulovské výtvarné sympozium II: Dílna '95, Mikulov 1995.

³² LIŠKA, Pavel (ed.): Mikulovské výtvarné sympozium IV: Dílna '97, Mikulov 1997.

Někteří kurátoři nastavili tematické zastřešení symposií, například Milena Dopitová v roce 2010 zvolila vůni. Jeden z účastníků symposia Petr Písařík jej zpracoval na plátně *Parfemováno*.
© Město Mikulov, inv. č. 000000012316.

Ve jménu návratu české výtvarné scény v klasických oborech postupoval kurátor Stanislav Diviš na mikulovském sympoziu roku 2014 – *Setkání č. 2*, 2014, akryl.
© Město Mikulov, inv. č. 000000013646.

v Galerii Malostranská beseda v Praze pod označením *Sbírka / výběr – Mikulovská výtvarná symposia "Dílna" 1994–2010*³³. Zahraniční prezentace části sbírky proběhla u příležitosti desátého výročí konání symposia v Českém centru ve Vídni pod názvem *MVS "dílna" – Výběr '94 – '02* (2003)³⁴ a později v Českém centru v New Yorku (2006)³⁵. Kromě realizace samostatných výstav průběžně probíhá zapůjčování uměleckých děl do jiných pamětových a kulturních institucí.

³³ NOVÁČKOVÁ, c. d.

³⁴ NIKL, c. d.

³⁵ KAPIČÁKOVÁ-HAVLÍKOVÁ, Jitka (ed.): Mikulovské výtvarné sympozium XIII: Dílna '06, Mikulov 2006.

V rámci Mikulovského výtvarného sympozia "dílňa" vzniká po tri desiatileti sbírka súčasného umění. Mezi autory je zastoupen i Vladimír Franz – *Pivoňky*, 2015, tempera, kvaš. © Město Mikulov, inv. č. 000000014023.

V rámci Mikulovského výtvarného sympozia "dílňa" zde po tri desiatileti vzniká sbírka čítajúci aktuálne na více než pět stovek uměleckých děl širokého spektra výtvarných disciplín, od plastiky, malby, grafiky, fotografií k instalaci nebo videoartu. I když se jedná o jeden z největších souborů současného výtvarného umění na našem území, doposud nebyl

zformován do podoby kupříkladu retrospektivní přehlídky vývoje a směřování českého umění od devadesátých let až po tvorbu současných umělců. Ve sbírce jsou zastoupeny přední osobnosti výtvarné scény, k nimž jmenovitě patří Tomáš Císařovský, Jiří David, Milena Dopitová, Eva Eisler, Vladimír Franz, Eva Kofátková, Jiří Kovanda, Antonín Kratochvíl, Petr Nikl, Stefan Milkov, Jaroslav Róna, František Skála anebo Tono Stano. Potenciál sbírky spočívá v její nedělitelnosti a kompaktnosti, jež dokládá a mapuje vývojové fáze a proměny českého porevolučního umění z hlediska komparace a průřezu tvorby generačního zastoupení, výtvarného směřování (tradiční versus konceptuální přístup) a užitého média nebo názorového a interpretačního hlediska. Její depozitář je uložen v prostorách na zámku, kromě sympoziálních prezentací zde však neprobíhají ani krátkodobé výstavy zaměřené například na tematický výběr, jednotlivé umělce nebo hledání společných jmenovatelů mezi vybranými autory. Kulturní, umělecký, historický i badatelský význam, hodnota a relevance sbírky by podstatně více vynikly ve veřejné galerijní nebo muzejní expozici, jež by pozvedla a rozšířila povědomí na úrovni odborné veřejnosti, lokálního obyvatelstva i návštěvníků. Forma a způsob prezentace uměleckých děl a umělců proto zůstávají výzvou a podnětem pro město Mikulov. To se vztahuje i k požadavku správy, evidence a péče o sbírku. Takto rozsáhlý celek by měl spravovat stálý kurátor nebo odborný pracovník, jenž by v kooperaci s kurátorem každého ročníku Mikulovského výtvarného sympozia "dílna" stanovoval téma a program.

Ohlédnutí za jubilejním třicátým ročníkem

Jubilejní třicátý ročník Mikulovského výtvarného sympozia "dílna" se nesl ve jménu tvůrčích aktivit bývalých členů umělecké skupiny Tvrdohlaví. Toto uskupení vzniklo v období vzrůstající mimooficiální výstavní a umělecké aktivity a formálně existovalo v letech 1987 až 1991. Její vystoupení představovalo protest proti oficiální doktríně komunistické strany a omezování uměleckých aktivit. Smysl skupiny Tvrdohlaví určoval společensko-politický kontext a dobová potřeba vzájemné podpory a soudržnosti.³⁶ Hlavními iniciátory založení skupiny byli malíři Jiří David (narozen 1956), Stanislav Diviš (narozen 1953) a Jaroslav Róna (narozen 1957), kteří se dohodli na celkovém počtu deseti osob, včetně produkčního a manažera skupiny, režiséra a scénáristy Václava Marhoulu (narozen 1960). K členům uskupení dále patřili malíři, sochaři, hudebníci a performeré Michal Gabriel (narozen 1960), Zdeněk Lhotský (narozen 1956), Stefan Milkov (narozen 1955), Petr Nikl (narozen 1960), František Skála (narozen 1956) a Čestmír Suška (narozen 1952).

V Mikulově se sice s odstupem několika desetiletí na třicátém ročníku nesetkalo celé uskupení – Zdeněk Lhotský, Stefan Milkov, Petr Nikl, Jaroslav Róna a František Skála –, to však nezabránilo plnému prosazení svobody, nezávislosti a pracovního nasazení. Setkání po letech právě na tomto sympoziu, kde byli někteří z členů Tvrdohlavých zejména v devadesátých letech opakovaně zastoupeni, umožnilo nejenom komparovat jejich umělecký výraz, ale také definovat a dokumentovat jejich osobitý růst, vyjádření a základní kontury tvůrčího rozsahu. Zdeněk Lhotský se účastnil sympozia roku 1994³⁷ a hned rok poté³⁸, Stefan Milkov se připojil po sobě jdoucích letech 1994³⁹, 1995⁴⁰, v roce 1996⁴¹ v roli kurátora

³⁶ OLIČ, Jiří: Tvrdohlaví 1987–1999. Výtvarná skupina, České Budějovice 1999; ŠEVČÍK, Jiří – MORGANOVÁ, Pavlína – DUŠKOVÁ, Dagmar (ed.): České umění 1938–1989. Programy, kritické texty, dokumenty, Praha 2001; OLIČ, Jiří (ed.): Tvrdohlaví po dvaceti letech, Ostrava 2008.

³⁷ LYSKOVÁ, c. d.

³⁸ LÍPA, c. d.

³⁹ LYSKOVÁ, c. d.

⁴⁰ LÍPA, c. d.

⁴¹ BRICHTOVÁ, Dobromila – OLIČ, Jiří (ed.): Mikulovské výtvarné sympozium III: Dílna '96, Mikulov 1996.

Někteří z členů
Tvrdohlavých byli
zejména
v devadesátých letech
opakovaně zastoupeni
na Mikulovském
výtvarném sympoziu
"dílna". Petr Nikl
zastával kurátora
v roce 2003 – *Dáma
pod závojem*, olej
na plátně.

© Město Mikulov,
inv. č. 0000000302.

Zdeněk Lhotský se
zúčastnil hned prvního
sympozia v Mikulově
roku 1994, v jehož
průběhu vznikl triptych
z topolového dřeva.

© Město Mikulov,
inv. č. 0000000118.

K nejčastějším hostům Mikulovského výtvarného sympozia "dílna" patří sochař Stefan Milkov. V roce 2023 odlil bronzovou sochu *Faunův odpočinek*, která je dnes instalována na nádvoří mikulovského zámku.
© Inv. č. 0000005452,
Město Mikulov.

a opět v letech 1997⁴² a 2003⁴³, Petr Nikl jako kurátor v roce 2003⁴⁴ a účastník roku 2001⁴⁵, Jaroslav Róna zavítal na sympozium v letech 1995⁴⁶, 1997⁴⁷, 2003⁴⁸ a roli kurátora přijal v roce 2006⁴⁹ a 2023⁵⁰ a František Skála je na sympoziu zastoupen roku 1997⁵¹.

Protože umělci z uskupení Tvrdohlavých zažili různé etapy a fáze, zkušenost odlišné historické situace a ve své tvorbě postupně uplatnili široký repertoár výtvarných technik, výrazových prostředků i tematických oblastí, jejich umělecká díla jsou jedinečným

⁴² LIŠKA, c. d.

⁴³ NIKL, c. d.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ KAPIČÁKOVÁ-HAVLÍKOVÁ, Jitka (ed.): Mikulovské výtvarné sympozium VIII: Dílna '01, Mikulov 2001.

⁴⁶ LÍPA, c. d.

⁴⁷ LIŠKA, c. d.

⁴⁸ NIKL, c. d.

⁴⁹ KAPIČÁKOVÁ-HAVLÍKOVÁ, Dílna '06, c. d.

⁵⁰ PŮTOVÁ, c. d.

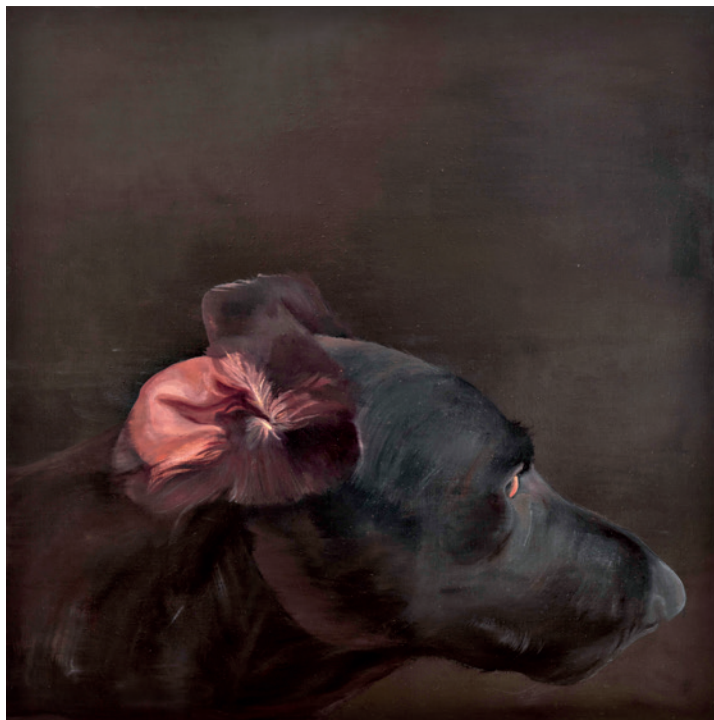
⁵¹ LIŠKA, c. d.

dokladem žité umělecké zkušenosti a schopnosti stále generovat a otevírat nové způsoby vidění světa. Zdeněk Lhotský svojí podstatou sklář vytvořil na sympoziu velkoformátové geometrické kresby. Stefan Milkov zvolil cestu experimentu s materiálem a jeho vlastnostmi, sochu *Jana Křtitele* zhotovil za využití polymeračního betonu. Petr Nikl se inspiroval zoomorfními i florálními motivy a mikulovskou architekturou, pro jejichž zpracování zvolil olejomalbu a vlastní autorskou metodu stékání tuše na čínském rýžovém papíru. Jaroslav Róna přistoupil k velkoformátovým olejomalbám, které doplňují jeho dosavadní tematický rejstřík vystihující vize, nebezpečí nebo projevy agresivity a absurdity v současné společnosti. František Skála se vrátil k hledání kvalit spontánních přírodních procesů, v rezavých obrazech vystihl fantastické krajinné scenerie, tajemné bytosti a božstva. Představitelé umělecké skupiny Tvrdohlaví dodnes spojuje všestrannost, různorodé hudební nebo divadelní aktivity a také přetrvávající tematické prvky uměleckého díla, k nimž se řadí mytologické, archetypální a snové výjevy. Jejich díla představují svébytnou entitu, která vypovídá o autentickém vnitřním světě a dovednosti v recipientovi vyvolat emoce. Potvrzují, že Mikulovské výtvarné sympozium "dílna" svou podstatou rozvíjí bohatou historickou tradici a tolik podstatný fenomén setkávání, působení a vzájemného ovlivňování nejenom v oblasti umění.

Zdeněk Lhotský, svojí podstatou sklář, zvolil na třicátém sympoziu v Mikulově velkoformátové geometrické kresby - 195_5, kresba tužkou, papír na FOREX desce. © Město Mikulov, inv. č. DSC9508.

Petr Nikl se na třicátém
sympoziu v Mikulově
inspiroval zoomorfními
i florálními motivy
a mikulovskou
architekturou – *Tašík*,
olej na plátně.
© Město Mikulov,
inv. č. DSC9532.

František Skála se
během jubilejního
ročníku vrátil k hledání
kvalit spontánních
přírodních procesů,
v rezavých obrazech
vystihl tajemné bytosti –
CHKO, přírodní pigment,
olej na plátně.
© Město Mikulov,
inv. č. DSC9586.

Barbora Půtová

Meeting points in the art world: the art symposium phenomenon on the example of Mikulov

The expert study titled *Místa setkávání ve světě umění: fenomén výtvarného sympozia na příkladu Mikulova* (*Meeting points in the art world: the art symposium phenomenon on the example of Mikulov*) focuses on various forms of meeting and association of artists and creators. Although the meeting points change throughout the history, they continuously open opportunities for mutual communication, cooperation and dialogue, exchange and sharing of knowledge, experience, skill and inspiration. They issue from the environment of art guilds, art academies, workshops and salons from the past, to contemporary art associations and groups, symposia, workshops, festivals, and other temporary art exhibitions, in which the individuality of an artist transforms into the role of a team player. The study focuses particularly on art symposium – a meeting of artists in a specified time, space, and art discipline. During this meeting, creative activity is fostered through mutual interaction, exchange and sharing of ideas and points of view, or collective tackling of a defined challenge, topic, or issue. The study summarises the attributes of an art symposium – from the presence of other artists and confrontation with them, separation from the space of one's own studio, to the place of the symposium itself, its quality and genius loci. The occurrence and organisation of symposia are presented in a context and trends of the post-war developments influencing art. The frequency of symposia increased in the 1960s and then in the 1990s. Symposia organised in the former Czechoslovakia reflect the demand for international contacts and impulses.

After the political turnover in 1989, many new art symposia were established, including the one in Mikulov, which was aptly titled “dílňa”, i.e. “Workshop”. This symposium established a major position among events of the 1990s by presenting leading names of the Czech art scene. Every year, several Czech and foreign artists take part in the symposium, setting up temporary studios within the space of the Mikulov chateau (the seat of the Regional Museum in Mikulov). The artists meet informally, share and exchange experience, and create their artworks right on the site. They also discuss the current trends and topics and gain new ideas and impulses.

The study recapitulates the historical milestones, principles of the organisation and the participating artists and curators. It also covers the collection of the artworks created during the Mikulov “Workshop” Art Symposium over the three decades. This currently includes over five hundred artworks covering a wide range of art disciplines – from sculpture, painting, graphic arts and photography to installation or video art. Finally, the study highlights the thirtieth run of the symposium subtitled *We were here! (Byli jsme tady!)* held from 9 July to 5 August 2023, signified by all sorts of creative activities of the former members of the Tvrdohlaví (meaning “diehards”) art group. The representatives of the Tvrdohlaví still have many things in common – versatility, various music or dramatic activities, and also persisting features of their artworks, such as mythological, archetypal, and dreamy scenes. Their works exist as specific entities that tell a story of an authentic inner world and an ability to induce emotions in the recipients. They confirm that the Mikulov “Workshop” Art Symposium fosters and develops a rich historical tradition and the so important phenomenon of meeting, mutual influence and inspiration, not just in the world of art.